

Efendi'den **hilâfet*** aldı; uzun yıllar bu tekkenin zâkirbaşılığını yaptı. Bu vazifede-
yken, 1791 yılında Medine kadısı olan
Mehmed Atâullah Efendi ile birlikte Me-
dine'ye gitti. Haccını ifa ettikten son-
ra bir yıl kadar orada kaldı. Döndükten
bir müddet sonra, eski tekkesinde zâ-
kirbaşılığını sürdürürken ayrıca Yedi-
kule civarındaki Hacı Evhadüddin Tek-
kesi şeyhliğine tayin edildi. Bu iki gö-
revi hayatının sonuna kadar devam et-
tirdi. 27 Haziran 1831'de vefat etti. Me-
zarı Koca Mustafa Paşa Hankahı hazî-
resindedir.

Uzun süre şeyhlik vazifesinde bulu-
nan Ahmed Efendi, daha çok devrinin
önde gelen zâkirbaşılıklarından biri olarak
tanınmıştır. Bu sebeple mûsiki ile de
uğraşmış ve bilhassa dinî sadadaki bes-
teleriyle meşhur olmuştur. Çeşitli el yaz-
ması güfte mecmualarında pek çok ese-
rine rastlanıyorsa da bunlardan ancak
dokuz tanesi zamanımıza ulaşmıştır.

Ahmed Efendi hac dönüşü *Der Be-
yân-ı Ahvâl-i Medîne-i Münevvere*
adlı küçük bir eser kaleme almıştır. İki
yazma nüshası Millet Kütüphanesi'n-
de bulunmaktadır (Ali Emîrî, T, nr. 305;
Şer'iyye, nr. 722). Medine'de bulunduğu
sıradaki şehir hayatını hâzret üslûbuyla
kaleme aldığı bu eser, *Tayyibetü'l-
ezkâr* (İstanbul 1271, 1316) ve *Tayyibetü'l-
ezkâr fî Medînetü'l-envâr* (Kazan 1283)
adlarıyla basılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Ahmed Şikârîzâde, *Der Beyân-ı Ahvâl-i Me-
dîne-i Münevvere*, Millet Ktp., Ali Emîrî, T, nr.
305, vr. 1^b; Mehmed Şükrî, *Silsilenâme*, Hacı
Selim Ağa Ktp., Hüdâyi Kitapları, nr. 1098, vr.
27^a; Hüseyin Vassâf, *Sefîne*, III, 262, 305; Ez-
gi, *Türk Musikisi*, V, 327-328; Ergun, *Antoloji*,
II, 403, 422-423, 478, 480; Şengel, *İlahîler*, I,
88; II, 82-83; IV, 92-93; VI, 158-159; Töre,
İlahîler, VI, 10, 66, 132; Öztuna, *TMA*, I, 21.

NURİ ÖZCAN

AHMED EFLÂKÎ

(أحمد افلاكي)

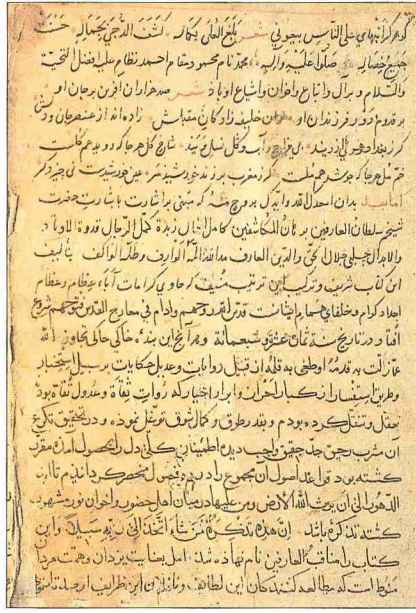
Şemseddîn Ahmed el-Eflâkî
el-Ârifî

(ö. 761/1360)

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî
ve etrafındakileri anlatan

Menâkıbü'l-ârifîn adlı eserin yazarı.

Asıl adı Ahmed olup daha çok Eflâkî
nisbesiyle tanınır. Ârifî nisbesi ise Mev-
lânâ'nın oğlu Ulu Ârif Çelebi'ye intisa-
bından gelmektedir. Eski kaynakların

Ahmed Eflâkî'nin *Menâkıbü'l-ârifîn* adlı eserinden bir
sayfa (Süleymaniye Ktp., Serez, nr. 1794)

hiçbirinde ailesi, adı, doğum yeri ve ta-
rihi hakkında bilgi yoktur. Hayatına da-
ir bilgiler, *Menâkıbü'l-ârifîn**deki ken-
disiyle ilgili dolaylı bilgilerden ibarettir.
Sultan Veled'i (ö. 1312) gördüğüne ve
1360'ta öldüğüne göre, 1286-1291 yıl-
ları arasında doğduğu tahmin edilebilir.
Ayrıca babasının Altın Orda Devleti'nin
başşehri Saray'da öldüğünde kendisine
büyük bir servetle birlikte kitaplar bı-
raktığına bakılarak da kültürlü bir aile-
den geldiği söylenebilir. Konya'da doğ-
duğu, Ahî Nâtûr'un oğlu olduğu, İlhanlı
Hükümdarı Keyhatu'nun 1291'de Kon-
ya'ya gelişinde orada bulunduğu dair
rivayetlerin (Sâkıb Dede, III, 5) gerçekle-
lilgi yoktur.

Eflâkî, muhtemelen tahsilinin bir kıs-
mını doğduğu ülkede tamamladıktan
sonra devrin kültür merkezlerinden biri
olan Konya'ya gelmiştir. Burada Sirâced-
din Mesnevîhan, Abdülmü'min Tokadî
ve Nizâmeddin Erzincânî'nin talebesi ol-
muş, büyük bir ihtimalle bir astronomi
âliminden ders almış ve gözlemle uğ-
raştığı için kendisine Eflâkî nisbesi ve-
rilmıştır.

Mevlânâ'nın oğlu Ulu Ârif Çelebi'ye
(ö. 1316) intisap ederek ölümüne kadar
yanından ayrılmayan Eflâkî, onun Azer-
baycan ve Anadolu seyahatlerine katıl-
dı. Şeyhinin isteği üzerine *Menâkıbü'l-
ârifîn*'in ilk şekli olan *Menâkıbü'l-â-*

rifîn ve *merâtibü'l-kâşifîn* adlı eseri-
ni yazdı. Ulu Ârif Çelebi'nin ölümünden
sonra türbedar olarak Âbid Çelebi'ye,
onun ölümünden sonra da sırasıyla Vâ-
cid, Şehzâde ve Emîr Âdil çelebilere in-
tisarap etti. Bu arada daha önce yazdığ-
ı menâkıbü, sadece *Menâkıbü'l-ârifîn*
adı ile genişletmekle meşgul oldu. 30
Receb 761'de (16 Haziran 1360) vefat
etti.

Eflâkî'nin adı geçen eseri dışında ay-
rıca dört Türkçe gazeli vardır. Bunlar,
Kilisli Rifat ve Veled Çelebi tarafından
yayınlanan *Divân-ı Türkî-i Sultan Ve-
led*'in sonunda birinci ilâve şeklinde ba-
sılmış olup (İstanbul 1341, s. 117-119) da-
ha sonra Abdülbaki Gölpınarlı (*Mevlâ-
nâ'dan Sonra Mevlevîlik*, s. 469-472) ve
Feridun Nâfiz Uzluk (*TDAY Belleten* 1961,
s. 291-296) tarafından yeni harflerle de
yayınlanmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Eflâkî, *Menâkıbü'l-ârifîn* (nşr. Tahsin Yazı-
cı), Ankara 1976, I, 8-10; Sâkıb Dede, *Sefîne*,
III, 5; *Divân-ı Türkî-i Sultan Veled* (nşr. Kilisli
Rifat—Veled Çelebi), İstanbul 1341, s. 117-119;
Abdübaki Gölpınarlı, *Mevlânâ'dan Sonra Mev-
levîlik*, İstanbul 1953, s. 129, 469-472; Feri-
dun Nâfiz Uzluk, "XIV. Yüzyıl Mevlevî Şair-
lerinden Eflâkî Dede'nin 600. Ölüm Yıldö-
nümü Dolayısıyla Ahmet Eflâkî Dede", *TDAY
Belleten* 1961, Ankara 1962, s. 291-296; F.
Meier, "Aflâkî", *ELP* (İng.), I, 234; T. Yazıcı,
"Aflâkî", *Etr.*, I, 567.

TAHSİN YAZICI

AHMED EMİN

(أحمد أمين)

Ahmed Emîn b. İbrâhîm et-Tabbâh
(1886-1954)

Mısırlı mütefekkir,
medeniyet tarihçisi ve yazar.

Kahire'de doğdu. İlk öğrenimine ba-
basının yanında başladı; özellikle baba-
sının dinî ve edebî alanlardaki katkısı
onun düşünce ve kültür hayatının şekil-
lenmesinde önemli rol oynadı. İlkokul-
dan sonra tahsiline bir müddet Ezher'de
devam etti. Birden fazla ilkököl öğretmen-
liği yaptı; ardından Medresetü'l-kazâi's-
şer'iyye kaydoldu (1907). Oradan mezun
olup aynı medresede ahlâk dersi okut-
tu. Daha sonra dört yıl süreyle muhtelif
kasabalarda hâkimlik yaptı. 1926 yılın-
da Tâhâ Hüseyin'in aracılığı ile Kahire
Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne inti-
sarp etti. Burada tanıdığı bazı müsteş-
riklerin ve Batı zihniyetine sahip öğre-
tim üyelerinin çalışma tarzlarını benim-
sedti. Arkadaşları Tâhâ Hüseyin ve Ab-